

היסטוריה

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
עליך לענות על שתי שאלות — שאלה אחת מכל פרק.
מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.
פרק ראשון	—	(50×1)	—	50 נקודות
פרק שני	—	(50×1)	—	50 נקודות
סך הכול	—	100 נקודות		
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. המלצה לחלוקת זמן: כ־35 דקות לכל שאלה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

בשאלון זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק.
מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.

טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-3 (50 נקודות).

1. מקור – המעבר מדמוקרטיה למשטר נאצי

- א. עיין בנספח שבו כרוזת תעמולה שפרסמה המפלגה הנאצית לפני עלייתה לשלטון.
— הסבר כיצד באים לידי ביטוי בכרזה שניים מן האמצעים שבהם הסתייעו הנאצים כדי לשכנע את העם בגרמניה לתמוך בהם.
— על פי מה שלמדת, הסבר גורם אחר שסייע לעליית הנאצים לשלטון.
(30 נקודות)
- ב. — הסבר מדוע התנגדו הנאצים לדמוקרטיה. בסס את תשובתך על שני נימוקים.
— הצג שני צעדים שנקטו הנאצים בשנים 1933-1935 כדי לבטל את הדמוקרטיה.
(20 נקודות)

2. המדיניות כלפי היהודים בגרמניה בשנים 1933-1939

- א. הצג שלושה צעדים שנקטו הנאצים כלפי היהודים בגרמניה בשנים 1933-1935, והסבר מה רצו להשיג באמצעות שניים מן הצעדים שהצגת.
(25 נקודות)
- ב. בשנת 1938 החמירו הנאצים את המדיניות שלהם כלפי היהודים בגרמניה.
הצג שני צעדים של הנאצים שבהם באה לידי ביטוי החמרה זו, והסבר כיצד כל אחד מהם מבטא אותה.
(25 נקודות)

3. "הסדר החדש", היהודים בפולין

- א. הצג שלושה מן הצעדים שנקטו הנאצים לקידום "הסדר החדש" באירופה מפרוץ המלחמה עד יוני 1941, והסבר במה קידם כל אחד מן הצעדים האלה את "הסדר החדש". (בסעיף זה אין לכתוב על צעדים שנקטו הנאצים נגד היהודים.)
(25 נקודות)
- ב. הסבר את מטרות המדיניות של הנאצים כלפי היהודים בפולין לפני ביצוע ה"פתרון הסופי".
הצג שלושה צעדים שנקטו הנאצים כדי לממש את המטרות אלה.
(25 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-6 (50 נקודות).

4. מקור — דילמות של ראשי היודנראט

א. לפניך קטע מן הנאום שנשא יעקב גֶנְס, ראש היודנראט בגטו וילנה, באספת מנהלים ושוטרים יהודים ביום 15 במאי 1943.

הזמנתי אתכם לכאן גבירותי ורבותי, על מנת להשמיע באוזניכם את הדברים הבאים: הייתי בימים אלה בגסטפו ושוחחתי עם ראש האס־דה* בעניין אקדחים. חייב אני לומר לכם שאין הוא שוטה כלל. הוא אמר: "הגטו נחוץ מאוד מבחינה כלכלית, אבל אתם מסתכנים כמו טיפשים, ואם תועמד שאלת הביטחון – אמוחק אתכם. ואפילו אם אתם כבר מסתכנים ויהיו לכם 30, 40 או 50 אקדחים – גם אז לא תוכלו להיוושע [להינצל] אלא רק תחישו את אסונכם". לשם מה קראתי לכם? משום שהיום שוב אסרו יהודי בעבור מסחר באקדח. אני יודע כיצד יסתיים העניין. המקרה הקודם הסתיים בכי טוב בשביל הגטו. [אבל] אני יכול לומר לכם שאם הדבר יישנה, יענישו אותנו בחומרה. ייתכן שייקחו את כולם מגיל 60 ומעלה או ילדים... עיינו בדבר והחליטו, אם אמנם כדאי כל זה!!!

[...]

אתם חייבים להשגיח איש על רעהו, [...] אין זאת מלשינות. מלשינות תהיה אם אתם תחרישו ואנשים יסבלו.

(י' ארד, י' גוטמן וא' מרגליות [עורכים], **השואה בתיעוד**, יד ושם, 1978, עמ' 361)

* אס־דה — שירות הביטחון של המפלגה הנאצית

— מהי הדילמה שבאה לידי ביטוי בקטע?

— מהי עמדתו של ראש היודנראט בדילמה זו? הסבר שלושה שיקולים שהוא הציג בקטע לחיזוק עמדתו. (25 נקודות)

ב. הסבר שתי דילמות נוספות של ראשי היודנראט בזמן ביצוע "הפתרון הסופי".

בחר באחת הדילמות שהסברת, והצג דרך אחת שבה התמודדו עם דילמה זו. (25 נקודות)

5. **"הפתרון הסופי" ויחס האוכלוסייה המקומית אל היהודים**

- א. עם פלישת גרמניה לברית המועצות (יוני 1941) חל שינוי במדיניות של הנאצים כלפי היהודים. מה היה השינוי? הסבר שלושה גורמים לשינוי זה. (25 נקודות)
- ב. — הסבר את המניעים של תושבים בארצות הכבושות ששיתפו פעולה עם הנאצים, והצג את דרכי הפעולה שנקטו תושבים אלה.
- הסבר את המניעים של "חסידי אומות העולם", והצג את דפוסי העזרה וההצלה שנקטו. (25 נקודות)

6. **לוחמים יהודים**

- א. — הצג את הקשיים של המורדים בגטאות.
- מה היו מטרות המרד? הסבר כיצד המטרות האלה באו לידי ביטוי במרד גטו ורשה. (30 נקודות)
- ב. מה היו הסיבות להצטרפות של לוחמים יהודים לצבאות של בעלות הברית במלחמת העולם השנייה? הסבר מדוע לוחמים יהודים היו בסכנה גדולה יותר מלוחמים אחרים בצבאות של בעלות הברית. (20 נקודות)

בהצלחה!

נספח לשאלה 1 — כרזה

תרגום הסיסמה בכרזה: "עבודה, חירות ולחם!"

(מתוך אתר האינטרנט של יד ושם)